

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 608

מסכת זבחים ס"ז-ע"ג

בס"ד, י"א שבט תשע"א

השבוע בגליון

- ◆ שבע הבהמות שנחצו לשני חלקים
- ◆ אמירת מזמור לתודה בערב תשעה באב
- ◆ הפסוק הראשון בפרק תהלים, שונה משאר הפסוקים

- ◆ ביטול ברוב - גדרים וסייגים
- ◆ באר המים עם התולעים הזעירות
- ◆ נר חנוכה שהתערב בנרות רגילים, בטל דינו?

דבר העורך

מתנת היובל

פיסות הקרטון הבלויות היו פזורות על השולחן ללא סדר. מידי פעם התרומם ישיש נמרץ מפינת החדר, שלף ריבועי קרטון נוספים מן הארגזים המאובקים ושקע שנית בכורסתו, כשארשת שביעות רצון על פניו. היו אלה אלבומי החתונה שלו שהתקיימה לפני שישים שנה.

אח, אלה היו ימים. הוא שפף את רקותיו במרץ מתוך הרגל ישן. קולות החיכוך של עור ידיו היבש בקרקפתו, הבריחו זוג יונים מאדן החלון, ואילו הוא עצם את עיניו ונזכר באמרה ששמע פעם: "הדברים אינם כפי שהיו בימים הטובים ההם, ומעולם גם לא היו".

היא עדיין לציטו. רבקה. אשת חיל. מעולם לא באה בטרוניה. לאחרונה הבחין כי היא ממעטת בשיחה, למרות שהצטיינה במאגר זכרונות בלתי נדלה, ובפנאי די והותר כדי לארגנו לסיפורים בהמשכים. אפשר, הררה לעצמו, כבר מלאה את סאתה. בכל זאת, שמונים ואחת שנות דיבורים, לאו מילתא זוטרתא היא.

הוא הביט סביבו, על ביתם ועל רהיטיהם. אין הוא יכול לציין שיש להם היום בערוב ימיהם את כל אשר חלמו בצעירותם שיהיה להם בזקנותם. אך גם אי אפשר לומר שחסר להם דבר מה שהם תפצו בו כהיום הזה. הם התחתנו שם, עלו לכאן, חרשו, סללו, בנו, גידלו, חיתנו ורוו נחת. חוט דקיק, כמעט סמוי, של אכזבה, היה תלוי בחלל הבית לאורך שנותיהם. שישים שנה הם יחד ומעולם לא קנה לה מתנה, אפילו לא תשורה קטנה. הוא פשוט לא היה מסוגל מידת הקמצנות קנתה שביטה בנפשו. הוא ידע שזה לא בסדר, היא הבינה שזה קשה לו. השלימו אחד את השני, חשב לעצמו.

דף עב/א ונבטלו ברובא

ביטול ברוב - גדרים וסייגים

סוגיות רבות בפרק "כל הזבחים" עוסקות בהלכות תערובת של איסור והיתר, עד שרבותינו הראשונים כינוהו פרק "התערובת". הלכות אלו עוסקות בחפצים, מאכלים ואף אנשים שדינם או הגדרתם אינם ברורים, או אינם ידועים, ויש להסתמך על ה"רוב" כדי לקבוע את דינם או את הגדרתם. וכגון, תערובת שנוצרה ממאכל איסור וממאכל היתר, הרי המיעוט בטל ברוב. אם מאכל ההיתר הוא הרוב, בטל מיעוט האיסור והתערובת כולה מותרת, ואם האיסור הוא הרוב, בטל בו מיעוט ההיתר והתערובת כולה אסורה.

סוגיותינו עוסקות בפרטים רבים של דיני "ביטול ברוב", והגמרא מתמקדת בעיקר בדינים ובכללים הנוגעים להגדרת דברים שאינם בטלים ברוב, כגון: בעל חיים, "דבר שבמניין" - חפץ חשוב שאינו נמכר בתפזורת כי אם לפי יחידות בודדות (עי' מחלוקת התנאים בסוגייתנו, וב"שולחן ערוך" יו"ד סימן ק"י סעיף א'), ועוד.

באר המים עם התולעים הזעירות: בשנת תרמ"ח הועלתה שאלה חשובה ועקרונית על שולחנו של האדמו"ר מסוכטשוב זצ"ל, בעל "אבני נזר" (שו"ת יו"ד סימן ע"ט). בעיר אחת גילו התושבים, כי תולעים מצאו להן משכן בבארות המים שמהם הרוו את צמאונם. כה זעירות היו התולעים, עד שאי אפשר היה לסנן מן המים באמצעות בד רגיל, כי אם באמצעות בד עבה, ובעקבות כך פעולת הסינון הפכה למשימה טרחנית ומייגעת. היו מבני העיר שטענו, כי אין כל צורך לסנן את התולעים מן המים, שכן, התולעים הרי מעורבות במים ומחמת מיעוטן ביחס למים, חל עליהם דין "ביטול ברוב" ואפשר לשתות את המים ללא פקפוק. כאשר נשאל בעל "אבני נזר" אם על בני העיר לסנן את המים אם לאו, הוא פרש במכתבו את שלשת הנושאים הבאים, שמחמתם יש לאסור שתיית מים אלו.

א. מיעוט ורוב בתערובת אחת בלבד: כדי להתייחס לחלק מתערובת כמיעוט כלפי הרוב, על המיעוט ועל הרוב להחשב כתערובת אחת, או אז, לפנינו רוב ומיעוט. לפיכך, מאכל מוצק אינו מתבטל בתוך מרק, גם כאשר הוא מעורב בו ואי אפשר להפרידו מן המרק, משום שהמרק והמאכל אינם נחשבים כ"תערובת" (לדעת הרמב"ם, עיין "בית יוסף" יו"ד סימן קט"ו). מעתה, אף

צעילוי נשמת

הר"ר **דב בוריס קורצמן** ז"ל

ב"ר יוסף לייב ז"ל

נלב"ע ט"ז שבט תשס"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י משפחת קורצמן שיחיו - בני ברק

צעילוי נשמת

הר"ר **שמעון צבי** ז"ל

ב"ר דוד וסולטן ז"ל

נלב"ע ט"ז שבט תשנ"א

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **פנחס האס (השילוני)** ז"ל

ב"ר אברהם ז"ל

נלב"ע ט' שבט תש"ע

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **יהודית גיפמן** ע"ה בת ר' יוסף חיים ז"ל

נלב"ע י"א שבט תשס"ח **תנצב"ה**

הונצחה ע"י בנה ידידו הר"ר **אילן גיפמן** ה"ו ומשפ' שיחיו - גבעת שמואל

נר ה'
נשמת
אדם

התולעים אינן נחשבות כ"מעורבות" במים, וממילא אין כאן רוב ומיעוט, ואי אפשר להחיל את דין "ביטול ברוב".

ב. בעלי חיים אינם בטלים: בסוגייתנו מבואר ש"בעלי חיים חשיבי ולא בטיל". דהיינו, בעל חיים, בעודו בחיים, חשוב מידי, מתוקף הווייתו, מכדי שנתייחס אליו כמי שהתבטל ביחס לרוב שבתוכו הוא נמצא. אם כן, התולעים, שבעלי חיים הן, אינן בטלות במים.

ג. בריה שלימה אינה מתבטלת: כלל ידוע בהלכות ביטול ברוב קובע, כי "בריה לא בטיל". כלומר, דבר שלם כבשעת ברייתו, ששמו נגזר משלמותו ואם ייחצה או ייחלק יאבד את שמו - אינו בטל ברוב. אף כלל זה מושתת על ההגיון שמחמת חשיבותו העצמית, אי אפשר לבטלו ביחס לאחרים. ממילא, מאחר שהתולעים הינן "בריה", הן אינן בטלות במים.

מחמת שלש העילות הללו הורה בעל "אבני נזר" זצ"ל לבני אותה עיר, לסנן את מימיהם. עם זאת, מיד לאחר מכן, הוא פורש ספקות אחדים שהתעוררו בליבו וערערו את שני הנימוקים הראשונים שמנינו, ואשר מחמתם נשללה מן התולעים האפשרות להתבטל במים.

מהי תערובת? הנה כי כן, קבענו כי התולעים והמים אינם נחשבים כתערובת אחת, ולפיכך אין להתייחס אל התולעים כמיעוט ברוב המים. אולם דעת הרשב"א (הובא ב"בית יוסף" יו"ד סימן קט"ו) היא, שכאשר אין אפשרות להפריד את התערובת בדרך רגילה, אזי, גם אם היא מורכבת משני חומרים שונים לחלוטין, הם נחשבים כתערובת אחת והמיעוט בטל ברוב! מעתה, מאחר שאי אפשר להפריד את התולעים מן המים, כי אם על ידי סינון קפדני, המים והתולעים תערובת אחת המה, ויתכן לומר שהתולעים מתבטלים במים.

בעלי חיים קטנים שונים מבעלי חיים גדולים: לאחר מכן, פקפקנו באפשרות ביטולן של התולעים במים, מחמת היותן בעלי חיים. בעלי התוספות בפרקנו (ע"ב ד"ה "כל") מבארים [לפי גירסת תו"ט ו"צאן קדשים"], כי למרות שנאמר במשנתנו שבהמות אינן בטלות מפני שהן בעל חיים, נזקקה המשנה במסכת קינין לחדש, כי גם עופות אינם בטלים ברוב. משמע, כי ככל שבעל החיים קטן יותר, הרי זו עילה לכך שהוא יתבטל בסביבתו. יתכן, איפוא, כי תולעים זעירות, אכן בטלות ברוב, למרות היותן בעלי חיים.

אולם, כאמור, כל אלו אינם אלא ספיקות, ולפיכך פסק בעל "אבני נזר" לחומרא באיסור דאורייתא זה, של אכילת שרצים.

דף עג/א כל דבר שיש בו מנין

נר חנוכה שהתערב בנרות רגילים, בטל דינו?

גמרתנו שונה את הכלל התלמודי המפורסם: "דבר שבמניין לא בטיל". כלומר: דין "ביטול ברוב" אשר מחמתו מיעוט התערובת נוהה אחר דינה של רוב התערובת, אינו קיים כאשר המיעוט הוא "דבר שבמניין" - דבר שדרכו להימנות, ואין מוכרים אותו בכמויות ללא ספירה מדוקדקת, שכן, חשיבותו וייחודיותו של החפץ, אינם מאפשרים להתייחס אליו כמי שמתבטל ביחס לרוב שהוא שווה בו. דין זה הוא מדרבנן ובסוגייתנו ובסוגיות רבות בש"ס מובאות מחלוקות תנאים ואמוראים לגבי הגדרתו המדוייקת של כלל זה, ואף הפוסקים נחלקו בדבר. להלכה, ראה ב"שולחן ערוך" יו"ד סימן ק"י סעיף א' במחבר וברמ"א.

בקשר לכך קיים דיון מרתק באחרונים לגבי נר חנוכה שהתערב בנרות רגילים, ואי אפשר לזהותו. כידוע, נר שהשתמש בו למצוות הדלקת נרות חנוכה, אסור להשתמש בו לדבר אחר ("שולחן ערוך" או"ח סימן תרע"ג סעיף א'). ויש לדעת, האם נר חנוכה זה בטל ברוב הנרות שהתערב בהם, וממילא ערימת הנרות מותרת בשימוש, או שמא אינו בטל בהם וכל הנרות אסורים מחמת הספק.

בעל "תרומת הדשן" (שו"ת סימן ק"ג, הביאו הרמ"א או"ח סימן תרע"ג סעיף א') קבע, כי נר החנוכה אינו בטל בנרות שבהם התערב, ולפיכך אסור להשתמש בכל הנרות. זאת, מאחר שר הנר חנוכה נחשב "דבר שבמניין", משום שבכל לילה מלילות החנוכה אנו מונים את הנרות, ובכך מוגדר נר חנוכה זה ל"דבר שבמניין" שאינו בטל (עיין שם שהוכיח דבריו מיבמות פא/א).

יש להבדיל בין חשיבות עצמית לחשיבות חיצונית: קביעתו של בעל "תרומת הדשן" נושאת בחובה שני חידושים מעניינים. שכן, אפשר היה לומר, שכדי שחפץ מסוים ייחשב "דבר שבמניין", חשוב ומיוחד, יש צורך שחשיבותו תנבע מעצמותו, ללא תוספת החשיבות שהעניק לו בעליו. כלומר: אנו מבינים היטב, כי קיים הבדל בין מטבע זהב, שמחמת חשיבותו הוא "דבר שבמניין", לבין נר שעווה שניטל מתוך ערימה של נרות, ובאותה שעה לא היה חשוב כלל, ורק בעליו שהדליקו כנר חנוכה, התייחס אליו בחשיבות. מכל מקום, בעל "תרומת הדשן" מחדש, כי די בחשיבות זו כדי שהנר ייחשב "דבר שבמניין".

חידוש נוסף טמון בפסק ההלכה של בעל "תרומת הדשן": יש להסתפק, "דבר שבמניין", המונע את ביטולו של המיעוט ברוב, עד כמה עליו להיות מושרש במיעוט כדי למנוע את ביטולו. שהנה,

עתה הגיע לכלל החלטה. החיים אוזלים. גם הרופא אמר לו כי אל לחשוש מנטילת תרופות שגורמות לתופעות לוואי כחמש שנים לאחר נטילתן. "דיה לצרה שהשתה", אמר הרופא בסבר פנים יפות וזיק שובכ שהבליח בעיניו לא נעלם ממבטו הבוחן של הפצינט. יש, איפוא, לקנות מתנה לרבקה. אבל הוא לא היה מסוגל. קמץ.

ככל שהיפך במחשבתו על אודות המתנה שאולי ירכוש עבורה, נעשה בשרו חידודין חידודין, עד שהגיע לכלל החלטה כי יקנה לה מתנה שגם הוא יוכל ליהנות ממנה! "קמץ אבל חכם", טפח לעצמו על הברך בספיקו, וקם ללקט את התמונות האהובות עליו לתוך הארגזים.

הוא נמנה על הטיפוסים שמחליטים במהירות. מעולם לא שהה בחנות לממכר חליפות יותר מחמש דקות. היה נכנס, מודד על עצמו חליפה, מוודא כי אינה משווה לו מראה מגוחך, ומשלם. משכך, כבר בבקרו של יום, הוא ידע בביטחון איזו מתנה ירכוש לרעייתו ולו.

הוא המתין על המדרכה לבעל החנות. תדיר התפלא מדוע בעלי החנויות שבעיר הולדתו, בין ציכו לסלובקיה, היו ממתנינים לקהל לקוחותיהם, ואילו היום הלקוחות ממתנינים לבעלי החנויות. אך הבוקר הזה הוא חייך בנדיבות והסיר ממוחו את המחשבות הטורדניות, בעת שהעלה בדמיונו את תגובותיהם הנדהמות של ילדיו, כאשר ישמעו על המתנה. מכשיר שמיעה.

לאחר ציפיה מורטת עצבים הופיע המוכר, וזמן לא רב אחר כך החל הצעקות.

- "אדוני! יש לה אוזן כמו שלך! בסדר? איזה שאלות! כמה סוגי אוזניים אתה מכיר?!!". רטינותיו הלכו וגברו, ואלמלא הזדמן למקום גבאי בית הכנסת, איני ערב לכך שהדברים היו מתגלגלים כפי שהתגלגלו. הגבאי המנוסה הרגיע את מיודענו ותיווך בינו לבין המוכר, ששח בייאוש, כי זה לו שנים ארוכות שהוא מוכר מכשירי שמיעה, ומעולם לא "שיווק" מכשיר בלי לבדוק את האוזן שאמורה לשמש לו כמשכן, ואילו זה מתעקש, כי הוא מבקש לרכוש לרעייתו מכשיר שמיעה בלא להטריחה הנה.

- **שטיא** שכמותו, התמרמר הישיש ופכר את ידיו מעשה סוחר שעסקה הגונה עומדת להשמט הימנו. חושב הוא שיעלה בידי לגרום הנה את רבקה ולהצמיד לה משדרים. אינו מבין כי הפתעה אני חפץ לרכוש לה. לנו. היא תשמע, ואני לא אצטרך לצעוק.

סופו של דבר נמנו וגמרו כי ירכוש לה מכשיר מן הדגם הרווח בשוק, והמוכר התחייב בככתב ובעדים - הוא לא ויתר, מיודענו - להחליפו במקרה של חוסר התאמה. כך נכתב במפורש בצעטליה שהוצמד למכשיר. אך עדיין נותרה בעיה אחת: יש לכוון את עוצמת השמע של המכשיר לדרגה הרצויה. אם לא יעשו כן, הסביר הגבאי בנחת, עלולה רבקה, חלילה וחס, לאבד את שרידי שמיעתה בשל צפוצים חדים שינקבו את עור תופה. "לשם כך, המוכר יסביר לך כיצד לבדוק את כושר שמיעתה של רעייתך ולפני שתציג בפניה את המתנה, תכוון את הכפתור כיאור".

נרגש כפי שלא היה מאז החתונה של הנכד האחרון, פתח מיודענו את דלת ביתו, הביט ברבקה שעמדה במבטו וקצפה בצל, מישש בהתלהבות של ילד את מכשיר השמיעה שנה בכיסו עטוף בסלילים נוצצים, והחל במבחן השמיעה. שבעה מטר מפרדים בינו לבניה, ציין בפנקסו.

- "רבקה, מה הכנת לארוחת הבוקר?"

הוא עצם את עיניו בריכוז, ניסה להאזין לאוושה כלשהי. אין קול ואין עונה. אפילו לא התמרמרה שאינה שומעת אותו. כלום. שקט. "לא ידעתי", הרהר בעגמומיות, "כי היא אינה שומעת מאומה אפילו ממרחק של שבעה מטרים בודדים", ותוך כדי ששירט X ליד הספרה 7, התייצב בפתח המטבח.

ארבעה מטר.

- "רבקה, מה הכנת לארוחת הבוקר?"

לבו נפל בקרבו. אין קול ואין עונה. איקס.

כעת כבר היה גם עצבני קמעא. הוא באמת רצה לדעת מה הכינה לארוחת הבוקר.

כאשר נתבונן בנר החנוכה ובמטבע הזהב, נבחין, כי בעוד שמטבע הזהב ייחשב "דבר שבמניין" גם לאחר ביטולו, שהרי בעליו ימשיך להתייחס אליו בכל הכבוד הראוי לו, הרי, ש"נר החנוכה" ייחדל להיות "נר חנוכה" עם ביטולו, משום שביטולו ברוב יסיר ממנו את חשיבותו הדינית, והוא ישוב להיות נר כאחד הנרות.

אף על פי כן פסק "תרומת הדשן" ש"נר החנוכה נחשב "דבר שבמניין" שאינו בטל ברוב, משום שלדעתו, די בכך שברגע שלפני הביטול הוא "דבר שבמניין", כדי למנוע את תהליך הביטול, אף על פי שאם נבטלנו הוא ייחדל להיות "דבר שבמניין".

על חידושו זה השני, של בעל "תרומת הדשן", חולק הט"ז (שם ס"ק ו'). לדעתו, "דבר שבמניין" אינו בטל רק במקרים שימשיכו למנותו גם לאחר ביטולו. אך נר החנוכה בטל ברוב, מאחר שחשיבותו אינו באה לו אלא מחמת ייחודו כ"נר חנוכה", ומשנבטלנו ונסיר מעליו דין זה, לא יהא הוא אלא כשאר הנרות שאינם חשובים ושוב לא ייחשב הנר כ"דבר שבמניין" (עיין שם שביסס את דבריו מהסוגיה הנ"ל).

דף עג/ב וכל קבוע כמחצה על מחצה

שבע הבהמות שנחצו לשני חלקים

קצב וילנאי ששחט שבע בהמות בביתו לפני כשלוש מאות וחמישים שנה, לא ידע כי המאורע יירשם לעד בספרי הפוסקים. אותו קצב ניתח כל בהמה לשני חלקים, והחל לשאתם אל האיטליז שבשוק. שתי הבהמות ומחצית הבהמה הספיקו הקצב ועוזריו לשאת אל השוק, כאשר לפתע התגלתה מחט בערימת המעיים שהתגוללה על הריצפה. לו הקצב היה יודע לאיזו בהמה שייכים מעיים אלו - היה אסור לאכלה, שהרי "טריפה" היא [בהמה שלקתה באחד מאבריה באופן בלתי הפיך שאינו ניתן לתיקון, אשר מחמתו אין היא יכולה לחיות מעל שנים עשר חודש. עיין חולין פרק ג]. דא עקא, שאיש לא ידע להצביע מי היא הבהמה בעלת המעיים, מפני שמעי כל הבהמות היו מעורבים.

בטרם נתחיל לפרט את הנידון שהתפתח בעקבות מקרה זה, נבדיל בין "ביטול ברוב" לבין דין "הלך אחר הרוב". כאשר לפנינו **תערובת מושלמת** של איסור והיתר, המיעוט **בטל** ברוב, ומאבד את עצמיותו [לגבי אכילת כל החתיכות, עיין "שולחן ערוך" יו"ד סימן ק"ט סעיף א']. במקרה שלפנינו אין דין ביטול ברוב, משום שכל חלק מחלקי הבהמה הוא "דבר שבמניין", וכמבואר בהרחבה במאמר הקודם, "דבר שבמניין" אינו בטל ברוב. האפשרות היחידה להתיר את אכילת חלקי הבהמה היא מדין "רוב", לאמר, התורה הורתה "אחרי רבים להטות", ולפיכך, עלינו להתייחס לכל חלק וחלק המונח לפנינו, כמי שנמנה על הרוב הכשר.

בגמרתנו מבוארים שני כללי יסוד בהלכות "רוב": "**כל קבוע - כמחצה על מחצה דמי**", וכן "**כל דפריש - מרובא פריש**". "כל קבוע כמחצה על מחצה דמי" - כאשר לפנינו מאכלים אסורים ומאכלים מותרים ואין ידוע מי מהם מותר ומי מהם אסור, אין להלך אחר רוב החלקים, אלא קיים ספק שקול לגבי כל חלק, אם מותר הוא אם לאו, ומאחר שספק דאורייתא לחומרא, אסור לאכלו. עם זאת, כאשר אחד מן המאכלים פרש מן המקום שבו מצויים כל המאכלים שדינם אינו ידוע למקום אחר, תקף הכלל השני - "כל דפריש מרובא פריש", דהיינו: אנו תולים שהוא נמנה על רוב המאכלים שבתערובת, ואם הרוב מותרים, גם הוא מותר.

מעתה, החלקים שנותרו בבית הקצב - אסורים, שהרי "כל קבוע כמחצה על מחצה דמי", ואין להלך אחר הרוב. אולם, החלקים שפרשו מן התערובת ונלקחו לשוק, מותרים, שהרי "כל דפריש מרובא פריש", ודינם נקבע לפי הרוב.

לאור האמור, התהוותה על שולחן הפוסקים תשובה הלכתית מוזרה ביותר. שכן, בל נשכח, כי חלקיה של אחת הבהמות מצויים הן בבית והן בשוק, משום שרק חציה האחד הובל לשוק. יוצא, איפוא, כי על אותה בהמה עצמה יש להורות, שחציה שנותר בבית - אסור, וחציה שהובל לשוק - מותר! היתכן? ובכן, פוסקים רבים שללו בתוקף אפשרות זו, ובעקבות כך התהוותה מחלוקת איתנה. היו שקבעו כי על החלק שהובל לשוק להגרר אחר דינו של החלק שנותר בבית ולהיאסר. לעומתם, היו שטענו בלהט, כי המחצית שנותרה בבית הקצב, נוהה אחר המחצית שבשוק, ושני החלקים מותרים. ואילו בעל "פרי חדש" טען לעומתם, כי אין כל מניעה לקבוע שמחצית הבהמה שנותרה בבית אסורה, והמחצית שהובלה לשוק מותרת. כה תקיף היה בדעתו, עד שכתב "ומי שאינו מורה כן, לא ידע באיסור והיתר בין ימינו לשמאלו" ("פתחי תשובה" יו"ד סימן ק"י ס"ק ד').

דף עה/ב אין מביאין קדשים לבית הפסול

אמירת מזמור לתודה בערב תשעה באב

על המזמורים הנאמרים בפסוקי דזמרה נמנה פרק ק' בתהילים, "מזמור לתודה". מנהג בני עדות אשכנז שלא לומר "מזמור לתודה" בשבת וביום טוב, בערב יום הכיפורים, בערב פסח ובחול

נחוסר ברירה התקדם לעבר המקרה.

מטר ותשעים סנטימטר.

- "רבקה, מה הכנת לארוחת הבוקר?". המילים נהדפו מפיו בזעם אפוף בחרון, והיא המשיכה לקצוץ בצל.

אי.קס.

רבקה חרשת לחלוטין. מכשיר לא יעזור, אולי רמקול. עד שכבר קנה לה מתנה, לא יזכה ליהנות ממנה.

בצעד של ייאוש הוא נעמד ליד הכיור, ניסיון אחרון.

25 סנטימטר.

- "רבקה, מה הכנת לארוחת הבוקר?". המילים יצאו מפיו יבשות, ללא נשמה. התאבון סר ממנו והלאה.

אך סיים את שאלתו, תלתת בו רבקה מבט לאה: "יקירי. אני מצטערת. אין מנוס. אתה זקוק למכשיר שמיעה. זו הפעם הרביעית שאני עונה לך - הכנתי חביתת ביצים וסלט טונה..."

המתנה שבכיסו מצאה את מקומה חיש מהר באפרכסתו.

היתה זו מתנה אמיתית עבור רבקה.

אחד מאדמו"ר בני ברק, סיפר מעשה זה בהרצאה, כדי להמחיש את חובתו של האדם לפשפש בקרביו בטרם יתלה את הקולר באחרים.

הדברים אקטואליים לכל מרבדי החיים. עיתים יהודי דוחה מלפניו מעשה מצווה, תוך הצגת נימוקים משכנעים כי אין ראוי לעשותה בשלב זה, או משום שאינו מסוגל לעמוד בקשיים הרבים שעלולים להתרגש עליו בגין ביצועה. לא פעם כאשר יפשפש האדם בקרביו, יגלה כי הקשיים אינם אמיתיים ואין הם משמשים לו אלא כתירוץ בלבד. או אז, ייקל עליו לזרז את עצמו לדבר מצווה.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

נסא דברכתא

מעומקא דליבא

נשגר בזאת ברכת מזל טוב

לרגל השמחה השרויה במעונם של

הרבנים מגידי השיעורים מבית מדרשונו

הרה"ג יצחק בצרי שליט"א

ביהכ"נ מנחת יהודה - ירושלים

לרגל הולדת הבן

הרה"ג אהרון שורץ שליט"א

ביהכ"נ בית גבריאל - אופקים

לרגל הכנס בנו בעול תורה ומצוות

בברכת התורה ולומדיה

מאורות הדף היומי

לעילוי נשמת אבי מורי

הר"ר **אלתר יוסף מאירוביץ ז"ל**

ב"ר זאב ז"ל נלב"ע י"א שבט תשל"ז

תנצב"ה

הנוצח ע"י בנו

הר"ר **אברהם זאב מאירוביץ** ומשפ' שיחיו

המועד של פסח, משום שבמועדים אלו קרבן תודה אינו קרב. ה"טור" (או"ח סימן רפ"א) פוטר טעם זה במילים: "ואינו טעם של עיקר", שכן, הטעם לאמירת מזמור זה בפסוקי דזמרה, הוא משום שיש בו הודאה לה' ולא כזכר להקרבת קרבן תודה. מכל מקום, בסידור רש"י (סימן תי"ז) נכתב, כי בשבת מדלגים על מזמור זה, מאחר שהלוויים היו מזמרים אותו בבית המקדש בעת הקרבת קרבן תודה, והמתפללים עלולים לטעות, שניתן להקריב קרבן תודה בשבת, והרי אין מקריבים בשבת קרבנות יחיד.

אנו מבינים כי קרבן תודה אינו קרב בשבת, כאמור. כמו כן, לא הוקרב קרבן תודה בחול המועד של פסח, משום שעם התודה הובאו חלות חמץ. אך מה טעם לא הוקרב קרבן תודה בערב הפסח ובערב יום הכיפורים?

ובכן, בסוגייתנו מבואר כי "אין מביאין קדשים לבית הפסול". כלומר: אין לגרום לפסילת בשר הקרבן טרם זמנו. וכגון, קרבן שאין ידוע אם קרבן שלמים הוא או קרבן אשם, אסור להקריבו, שהרי, קרבן אשם נאכל יום ולילה וקרבן שלמים נאכל יום לילה ויום, ומאחר שיש להחמיר ולנהוג בקרבן זה כבקרבן אשם, נמצא, שיתכן שלפנינו קרבן שלמים שזמן אכילתו קוצץ ביום, ואין לעשות כן. מעתה, מאחר שקרבן תודה נאכל יום לילה ויום, הקרבנו בערב פסח ובערב יום הכיפורים תקצר את זמן אכילתו, שהרי ביום כיפור אי אפשר לאכול את בשר הקרבן ואת לחמי התודה משום התענית, וכמו כן בחג הפסח אסור לאכול את לחמי התודה שהם חמץ. מטעם זה, גם אין אומרים "קרבנות" בערב יום הכיפורים, מלבד את פסוקי קרבן עולה ("שער הציון" תר"ד ס"ק י"ב).

את שיטת בני עדות ספרד, הנוהגים לומר מזמור לתודה בערב יום כיפור, מבאר בעל "חוות יאיר" ("מקור חיים" שם), שהרי קרבן התודה יכול להאכל על ידי חולים שמנועים מלצום מסיבות רפואיות, ונמצא, שלא קוצר זמן אכילת הקרבן...

רעיון דומה נדחה על ידי בעל "אבני נזר" (שו"ת או"ח סימן תנ"ט), שנשאל, מדוע הקרבת התודה בערב יום הכיפורים מקצרת את זמן אכילת בשר הקרבן? הרי ילדי הכהנים רשאים לאכול ביום הכיפורים, ונמצא, שלא קוצר במאומה זמן אכילת הקדשים! במענה לשאלה זו הוא משיב, כי לא זו בלבד שאין לקצר את שיעור זמן אכילת הקרבן, אלא שאף אין לצמצמו ולהגביל את אפשרויות האכילה, ולפיכך, אין להקריב קרבן תודה בערב יום כיפור, משום שהכהנים הגדולים יהיו מנועים מאכילת בשרו בכל הזמן הראוי לאכילה [עיין שם שהוכיח דבריו ממשנה במס' מעשר שני פ"ג ועיין שם עוד דחייה לשאלה זו].

היו מבני עדות אשכנז שנמנעו לומר "מזמור לתודה" בערב תשעה באב, כמנהגם בערב יום כיפור. אך מהרש"ל (שו"ת סימן ס"ד) מוחה כי טעות בידם, שהרי בערב יום כיפור אין אומרים מזמור לתודה, כדי שלכשיבנה בית המקדש לא יבואו לכלל טעות ויקריבו קרבן תודה בערב יום כיפור. אולם, שונה הדבר בתשעה באב, שכאשר יבנה בית המקדש במהרה בימינו, יהפוך יום אבל זה לששון ולשמחה, ואפשר יהיה לאכול בו, ובוודאי שגם יקריבו תודה בערב תשעה באב...

הפסוק הראשון בפרק תהילים, שונה משאר הפסוקים: מנהג מעניין ביותר מובא במהרי"ל (הל' פסח), לומר "מזמור לתודה" בערב פסח, תוך דילוג על המילים "מזמור לתודה". מהרי"ל ענגיל (גליוני הש"ס, מגילה כא/ב) מצוין, כי למרות שאין לקטוע פסוק באמצעו (תענית כז/ב), שונה הדבר בפסוק הראשון שבכל פרק תהילים שאותו אפשר לקטוע. בקשר לכך נציין את שכתב רש"י בסידורו (שם), כי פרק "מזמור לתודה" מונה ארבעה פסוקים, כנגד ארבעה מיני לחמי תודה שהובאו עם קרבן התודה. אמנם, כל מתפלל יודע כי פרק "מזמור לתודה" מונה חמישה פסוקים: "ואם תאמר חמשה הן? פסוק ראשון אינו אלא דברי סופר, ובעבדו את ה' בשמחה מתחיל המזמור" והפסוק הראשון אינו נחשב מגוף המזמור! ידיעה זו היתה כה פשוטה לרבי יעקב חגיז, בעל שו"ת "הלכות קטנות" (סימן ס"ט), עד שהורה, כי מי שקיבל על עצמו לומר מספר מסויים של פסוקי תהילים, בל ימנה את הפסוק הראשון של פרקי התהילים! (ראה מהרי"ל ענגיל בגליוני הש"ס, מגילה כא/ב).

ספר "מאורות השבת"

כחמישים אלף משפחות כבר משתתפות בחווית הלימוד המשפחתית, המוסיפה אור ורגש לשולחן השבת.

עשו לכם נוגה-הלכה בכל סעודה עם מאורות השבת, זה פשוט, זה קל, וזו ברכה לכל משפחה יהודית.

בשבת פרשת יתרו מתחילים בלימוד: **הלכות בציעת הפת**

לזכות

אבישי פניני ז"ל

בן יבדלחט"א מיריה ועמיהי הי"ו
נלב"ע י' בשבט

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הרב אליעזר טיברגר ז"ל

ב"ר יוסף ז"ל נלב"ע י"ב בשבט תשנ"ה

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

ר' ישעיהו עברוני ז"ל

ב"ר מרדכי ודינה ז"ל נלב"ע ט"ו בשבט תשס"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת זבחים • דף ס"ה • יום שישי ט' בשבט

שמשון משסע את האריה

הַגְּמָרָא הַגְּלֻמְדָא בַּדֵּף הַיּוֹמִי מִבְּרַת כִּיצַד בְּדִיק עַל הַכֶּהֶן לְמַלְכָּא אֶת קִרְבָּנוֹת הָעוֹף וְלִהְיוֹן אוֹתָם לְהַקְרִיבָה עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ. בֵּין הַיָּתֵר מִצֵּוָה הַתּוֹרָה אֶת הַכֶּהֶן (וַיִּקְרָא פֶּרֶק א', פֶּסוּק י"ז): "וְשִׁסַּע אֹתוֹ בְּכַנְפָיו". אִיךָ יִשְׁסַע הַכֶּהֶן אֶת הָעוֹף, בְּדִדּוֹ אוֹ בְּסִכְנִי? בְּדִדּוֹ! זֹאת מִנְיָן? כֶּךָ לְמַדִּים מִן הַמְּסַפֵּר עַל שְׁמִשׁוֹן הַגְּבוּר.

שְׁמִשׁוֹן הַגְּבוּר שָׁחִי בְּתַקּוּפַת הַשּׁוֹפְטִים, וְהָיָה שׁוֹפֵט בְּעִצְמוֹ, יָרַד עִם אֲבָיו וְעַם אִמּוֹ לְתַמְנֵת. כְּשֶׁהִגִּיעַ שְׁמִשׁוֹן הַגְּבוּר לְכַרְמִים, לְפָתַח שְׂאֵג לְקִרְאָתוֹ שֶׁכִּפֵּר אֶרְיוֹת. ה' עָזַר לְשְׁמִשׁוֹן וְהַפְּסוּק מְסַפֵּר (שׁוֹפְטִים, פֶּרֶק י"ד, פֶּסוּק ו'): וַתִּצְלַח עֲלָיו רוּחַ ה' וַיִּשְׁפְּעוּהוּ כִּשְׁפַע הַגָּדִי וּמֵאֻמָּה אֵין בְּדָדוֹ. כֹּה עֲצוּמָה הָיְתָה גְבוּרָתוֹ עַד שֶׁאֶפְלוּ בְלֵי כְלֵי מַלְחָמָה הוּא שִׁסַּע אֶת הָאֲרִיָּה בְּמוֹ דָּדוֹ, וּמִפְּנֵי שֶׁכָּבֵד נוֹדַע כְּגַבּוּר עֲצוּם הוּא אֶפְלוּ לֹא סָפַר לְאֲבָיו וּלְאִמּוֹ עַל מַה שֶׁאָרַע... מִפְּסוּק זֶה לְמַדִּים שֶׁלְשׁוֹן "שִׁסַּע" הוּא בְּדִדּוֹם.

כל יום הילד שלך לומד, מוסיף ידיעות בתורה!

למנוי לגליון לילדים חיג: **1700-500-151**
חודש היכרות חינם

